

پاسخ فوداریابی درس دهم ص ۳۱

۱. دو مورد از ویژگی‌های زبانی شعر معاصر (تا انقلاب اسلامی) را بنویسید.
 ۱. زبان و واژگان شعری در قاصید دوره انقلاب به سبک خراسانی نزدیک است.
 ۲. واژگان متناسب با دین، جبهه، جنگ، شهادت، ایثار و وطن‌دوستی در شعر و نثر بیشتر می‌شود.
 ۳. باستان‌گرایی و علاقه به واژه‌های کهن و آشنایی‌زدایی در زبان شعر
۲. وضعیت حماسه و عرفان را در شعر دوره انقلاب بنویسید.

روح حماسه و عرفان در شعر این دوره آشکار است. در حماسه بُعد زمینی غلبه دارد و در عرفان بُعد آسمانی؛ تلفیق این دو را در غزل حماسی انقلاب می‌توان دید.
۳. از ویژگی‌های زبانی نثر معاصر (تا انقلاب اسلامی) دو مورد را بنویسید.
 - الف) زبان داستان‌ها، به‌ویژه در زمان جنگ بیشتر عامیانه است.
 - ب) ساده‌نویسی در نثر رایج است.
 - ج) لغات و ترکیبات امروزی و جدید وارد نثر شده و دست شاعر برای استفاده از واژه‌ها باز است.
۴. با توجه به شعر زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. (ویژگی‌های زبانی، ادبی، فکری)

«پیش از تو آب معنی دریا شدن نداشت	شب مانده بود و جرئت فرداشدن نداشت
گم بود در عمیق زمین شانه بهار	بی تو ولی زمینه پیداشدن نداشت
بسیار بود رود در آن برزخ کبود	اما در یخ زهره دریا شدن نداشت
در آن کویر سوخته آن خاک بی‌بهار	حتی علف اجازه زیباشدن نداشت
دل‌ها اگرچه صاف ولی از هراس سنگ	آیینه بود و میل تماشا شدن نداشت
چون عقده‌ای به بغض فرو بود حرف عشق	این عقده تا همیشه سر و اشدن نداشت»

الف) قلمرو زبانی: (ترکیب‌سازی شاعر: معنی دریا شدن، جرئت فردا شدن، برزخ کبود، اجازه زیبا شدن)، (استفاده از واژه‌های فارسی)، (گرایش اندک به واژگان مرکب یا جملات طولانی).

ب) قلمرو ادبی: (جاندارپنداری یا تشخیص یا استعاره مکنیه: شب جرئت نداشت و ...)، (کاربرد نماد: دریا، شب، علف، برزخ).

ج) قلمرو فکری: (اشاره به ظلم و استبداد دوره طاغوت)، (ترسیم افق روشن آینده آزاد)، (طرح اسوه‌های آزادی‌بخش همچون امام خمینی).

۵. متن زیر را از نظر قلمرو ادبی تحلیل کنید.

«این تنگ‌عیشی برای مولوی نوعی ریاضت نفسانی بود؛ ناشی از خست و خشک‌دستی نبود. از زندگی فقط به قدر ضرورت تمتع می‌برد. بیش از قدر را موجب دور افتادن از خط سیر روحانی خویش می‌یافت.»
(خشک‌دستی: کنایه از خساست)، (واژه‌آرایی: قدر ضرورت)، (تضاد: نفسانی و روحانی)، (جملات کوتاه)، (لحن صمیمی و جدی)، (نمونه شرح‌حال نویسی در ادبیات معاصر)، (زبان فاخر و بدون عبارات عامیانه).

پاسخ کار گاه تحلیل فصل درس دهم ص ۱۲۱

۵. دو مورد از ویژگی‌های فکری رباعی زیر را بنویسید.

«آغوش سحر تشنه دیدار شماست
خورشید که در اوج فلک خانه اوست
مہتاب خجل ز نور رخسار شماست
همسایه دیوار به دیوار شماست»

الف) دو ویژگی فکری: وصف عظمت مقام شهیدان، ارزش‌های انقلابی و رخدادهای دفاع مقدس.

ب) ویژگی‌های ادبی:

ابیان: آغوش سحر: اضافه استعاری (استعاره مکنیه - تشخیص)، مہتاب خجل ز نور رخسار شماست: تشخیص، خورشید همسایه شماست: تشخیص.]

ابدیع: (اغراق در وصف مقام شهید)، (واج‌آرایی «ر» در بیت اول)، (مراعات نظیر: خورشید، مہتاب، نور).]

۸. متن زیر را بخوانید و ویژگی‌های زبانی، ادبی و فکری آن را بررسی کنید.

«... مینی‌بوس با سرعت نه چندان زیاد پیش می‌رفت. نگاه کردم به مناظر اطراف جاده و مزارع و خانه‌های روستایی، بعد از هفتاد و پنج روز زندانی بودن، حسی فراموش‌نشده در من ایجاد می‌کرد. شکل و شمایل خانه‌های روستایی آنجا هم شبیه روستای خودمان بود و این تشابه مرا دلتنگ می‌کرد. کاش می‌شد گوشه‌ای بایستیم. این آرزو هنوز توی دلم بود که ناگهان صدایی مثل شلیک گلوله بلند شد و مینی‌بوس افتاد به تکانه‌ای شدید. لاستیکش ترکیده بود. راننده و محافظان مسلح برای تعویض لاستیک پیاده شدند. از اقبال ما بود که زاپاس مینی‌بوس هم پنچر از آب درآمد و عراقی‌ها مجبور شدند همان جا لاستیک را پنچرگیری کنند. این یعنی فرصتی برای ما که زیر نگاه سربازان مسلح عراقی روی زمین بنشینیم و مشامان را پر کنیم از بوی تازه علف و گوش‌هایمان را از صدای گنجشک‌های آزاد آسمان.»
(آن بیست و سه نفر، احمد یوسف زاده)

متن متعلق به ادبیات معاصر پس از انقلاب اسلامی (دفاع مقدس - آزادگان) است.

قلمرو زبانی: زبان ساده و روان و محاوره‌ای، جملات کوتاه و قابل فهم، حذف فعل به قرینه.

قلمرو ادبی: قالب: داستان، زوایه دید: اول شخص، (تشبیه: صدایی مثل شلیک گلوله)، (مراعات نظیر:

لاستیک، مینی‌بوس، زاپاس، پنچر)، (کنایه: از آب درآمدن)

قلمرو فکری: وصف غربت و رنج‌های آزادگان، امید به رهایی.

[تاریخ ادبیات را یک بار حفظ کن؛ ده‌ها بار تکرار ۰۹۱۲۴۷۱۹۹۳۸]